

VRÁŤME TEJTO KRAJINE ZDRAVÝ SEDLIACKY ROZUM

Zhovárame sa s Ing. Jurajom Piarom
konateľom Obecného podniku lesov Poniky spol. s r.o.

■ Na akej výmere lesov hospodárite, aké je drevinové zloženie, zásoby na pni a stanovištné podmienky?

Územie obecných lesov Poniky sa nachádza na rozhraní Zvolenskej kotliny, Bystrickej vrchoviny, Slovenského rudohoria a masívu Poľany v nadmorskej výške od 433 m n. m. v lokalite Veľké Plavno, po 1 294 m n. m. na severozápadnom výbežku pohoria Poľany s názvom Bukovina. Jeho výmera je 1905 hektárov lesnej pôdy. Hospodársky je lesný celok obecné lesy Poniky členený na dva lesné obvody a to LO Bukovina a LO Budislava. Kedysi prevládali v tunajších lesoch listnaté dreviny, v súčasnosti tvoria prevažnú časť dreviny ihličnaté. Štruktúra lesov podľa drevinového zloženia je nasledovná: smrek 55%, jedľa 27%, borovica 3%, smrekovec 1%, buk 10%. Z toho je zrejmé, že ide o lesy so zmenenou druhovou skladbou. Lesné vegetačné stupne sú zastúpené od druhého HSLT 202 svieže vápencové bukove dúbavy, až po šiesty HSLT 611 živné jedľovo-bukové smrečiny. Najväčšiu plochu zaberajú živné bučiny HSLT 411, ktoré boli ľudskou činnosťou pozmenené. Celkovú zásobu lesných porastov podľa PSL z rokov 2010-2019 tvorí 651 192 m³ drevnej hmoty, z toho ihličnatej 557 387 a listnatej 93 814 m³. Priemerná hektárová zásoba na LC je 342 m³. V rubných porastoch je to okolo 500 m³.

V minulom roku sme na základe projektu získali dotáciu z eurofondov vo výške 466 tisíc €, za čo sme vybudovali protipožiarnu lesnú cestu „Čierny diel“ s vodnou nádržou „Húdlová“. Týmto sme sprístupnili časť lesných pozemkov, kde pretrvávajú vysoké nebezpečenstvo ohrozenia lesnými požiarmi. Vodná nádrž navyše zatriktívnila prostredie ponických lesov.

■ Aké sú vo vašom prípade aktuálne veterné kalamity a s tým spojené napadnutia škodcami?

Na jednej strane máme pozmenené drevinové zloženie v prospech relatívne atraktívnej dreviny, akou je smrek, na strane druhej mierne zimy, suché a horúce letá sprevádzané veternými smršťami. Naše hospodárenie začínajú posledné roky dobiehať rôzne kalamity. Najväčšia veterná kalamita postihla obecné lesy Poniky v roku 2013, kedy padlo 23 000 m³ drevnej hmoty. Táto bola spúšťačom ďalších hlavne podkôrníkových kalamít. V minulom roku to bolo až 70% z ročnej ťažby dreva. Každý rok plánujeme vyťažiť 14 tisíc m³ dreva z toho by malo byť 9% listnáčov. Z dôvodu vysokého podielu náhodných ťažieb v ihličnatých porastoch je to len 4 až 5%.

V súčasnosti nám robia najväčšie starosti smrekové monokultúry nad 50 rokov, ktoré veľmi atakuje lykožrút smrekový. Drevo z týchto náhodných ťažieb nedosahuje dimenzie rubných porastov, je nevyzreté, poškodené a sme nútení predávať ho pod cenu. Navyše nám vznikajú holiny kde sa nevyskytuje žiadne prirodzené zmladenie, plochy sú okamžite zaburinené, obnova a pestovanie si vyžadujú zvýšené náklady. Myslím si, že tento problém trápí väčšinu Slovenska, či strednej Európy, kde sa pestuje smrek.

■ Darí sa vám včas vykonávať obnovu lesa?

Z dôvodu spomínaných kalamít trochu meškáme z obnovnou ťažbou v rubných porastoch, hlavne v prestarnutých jedlinách s odrastajúcim prirodzeným zmladením, kde nás tlačí naliehavá ťažba. V obnovovaných porastoch až na rubné náhodné ťažby používame výhradne podrastový

hospodársky spôsob, pri ktorom sa nám darí dosahovať aj 90% prirodzeného zmladenia. Na stabilizáciu obnovovaných porastov používame pestrejšie obnovné drevinové zloženie.

Vzniknuté ťažbové plochy a holiny po kalamitách, kde sa dostanú vývozné súpravy vypraceme ihneď po skončení ťažby. Zvyšky po ťažbe slúžia na výrobu drevnej štiepky. Časť tejto hmoty dodávame obci, ktorá má na drevnú štiepku vybudované kotolne. Väčšinu hmoty si odkúpia samotní dodávatelia služieb vývozu haluziny a štiepkovania. Mechanizmom nedostupné plochy uhadzujeme ručne. Haluzinu nespálujeme kvôli zachovaniu čo najväčšieho podielu prirodzeného zmladenia a vysokého nebezpečenstva požiarov. Zalesňovanie vykonávame včas, väčšinu ťažbových plôch sme schopní zalesniť do jedného roka.

■ Odkiaľ získavate sadbový materiál? Máte aj vlastné škôlky?

Ročne vysadíme zhruba 60 tisíc sadeníc lesných drevín. Sadbový materiál získavame na základe verejného obstarávania cez Elektronický kontraktčný systém. Systém sa nám osvedčil. Cena za jednu sadenicu klesla v priemere o 0,05 €, ako predpokladaná hodnota zákazky. Zalesňujeme len kvalitným sadbovým materiálom, ktorého parametre si určujeme pri zadávaní zákazky do EKS.

Vlastné škôlky nemáme. V minulosti sa na území obecných lesov nachádzali, zanikli v čase, keď majetok spravovali štátne lesy. Pritom pred časom každý horár v lesnom obvode obhospodaroval lesnú škôlku, v ktorej si vypieval geneticky najvhodnejší sadbový materiál pochádzajúci z vlastných porastov.

■ **Nachádzajú sa na území obecných lesov porasty chránené ochranou prírody, alebo sú v obmedzení pôsobnosti lesného hospodára? Ak áno, aké máte s nimi skúsenosti?**

Časť lesných pozemkov, zhruba 500 ha leží v CHKO Poľana, čo je v II. stupni ochrany. Ťažbu dreva a iné lesnícke činnosti na tomto území vykonávame s prihliadnutím na samotné prírodné procesy. Práce presúvame na dobu, kedy najmenej ovplyvňujú napríklad tok, hniezdenie hlucháňa a iných vzácnych vtákov, jeleniu ruju, vyvážanie mláďat a podobne. Ponechávame výstavky, štompy s dutinami na hniezdenie vtákov v obnovovacích porastoch. Nemyslím si, že tu v druhom stupni ochrany prírody platia nejaké výrazné obmedzenia pre lesného hospodára. Vo všetkých porastoch, aj v tých, kde platí len prvý stupeň ochrany prírody, treba hospodáriť rozumne a prihliadať na ekológiu životného prostredia. Inak vo všetkých našich porastoch hospodárimo bežne podľa PSL.

■ **Vykonávajú pre vás práce vlastní ľudia alebo cudzie firmy? Ak áno, aké máte s nimi skúsenosti?**

Ťažbové a pestovateľské práce pre náš podnik vykonávajú živnostníci na základe verejného obstarávania. V ťažbovej činnosti nie je až taký problém s dodávateľmi prác. Do verejného obstarávania sa nám prihlásilo na štyri výrobné celky sedemnášť uchádzačov. Vybraný však bol na každý výrobný celok jeden dodávateľ. Verejným obstarávaním klesla obstarávacia cena na ťažbu takmer o 10 tisíc € oproti predpokladanej hodnote zákazky. V pestovateľskej činnosti je to trochu horšie. Pre nezáujem sme dokonca verejné obstarávanie vyhlasovali druhýkrát, ale tiež sa nám podarilo ušetriť 7 000 €. Mnoho živnostníkov čaká ako dopadnú verejné obstarávania

v štátnych lesoch a po neúspechu sa prihlásia aj k menším subjektom. Skúsenosti s dodávateľmi, či už ťažbových, alebo pestovateľských prác máme zatiaľ dobré. Pri podpise zmluvy sa zaviazujú smernicou o dodržiavaní podmienok vykonávania prác v podmienkach nášho podniku, navyše sú niektoré špecifické podmienky uvedené v zákazkovom liste. Výkon prác a dodržiavanie smernice v prvom rade kontrolujú samotní lesníci, ale aj občania. Zatiaľ sme s tým nemali problémy.

■ **Ako postupujete a s akými výsledkami pri predaji dreva? Spracúvate časť drevnej hmoty aj sami?**

Súčasťou Obecného podniku lesov, spol. s r.o. je piliarska prevádzka, kde sa do roku 2015 spracúvala na stavebné rezivo väčšia časť vlastnej gulatiny. Píla dlhodobu vykazovala stratu. V roku 2016 sme prišli s iným programom, prestalo sa rezať stavebné rezivo, vo väčšine produkujeme polotovary pre iné píly. Naša píla začala spracúvať menej kvalitnú gulatinu v kategórii D, ba dokonca výber z vlákninového dreva. Tieto sortimenty nakupujeme hlavne od externých dodávateľov, samozrejme časť hmoty je naša. Piliarska prevádzka sa postupne dostáva z červených čísel.

Vlastnú gulatinu v kategóriách A, B, C, nadmernú D, vlákninové drevo a palivo predávame iným spracovateľom a konečným spotrebiteľom. Listnaté palivové drevo produkujeme len vo veľmi obmedzenom množstve a spolu s ihličnatým ho dodávame obyvateľom obce Poniky, ktorí sú na toto palivo odkázaní.

V roku 2016 sme ako jedni z mála obecných lesov prešli na elektronickú evidenciu dreva. Používame špecifické plastové štítky s čiarovým kódom.

Spoločnosť okrem spomínaných hospodárskych stredísk Les a Píla tvorí aj hospodárske stredisko Doprava. Všetky tri strediská sa podieľajú na hospodárskom výsledku. Spomínal som,

že výška ročnej ťažby je 14 tisíc m³. Všetko vyťažené drevo v danom roku predáme, zásoby na konci roku sú nulové. Priemerné speňaženie drevnej hmoty aj napriek vysokému podielu náhodných ťažieb v našom podniku vychádza na 58 € za m³.

■ **Čo by ste si priaľi, aby sa v lesníctve a osobitne vo vlastníctve nešťátnych lesov zlepšilo?**

Mám pocit, že súčasná spoločnosť sa delí na dve extrémistické skupiny. Prvá vidí za všetkým len peniaze a tá druhá, nás chce vrátiť do jaskýň. Prvá skupina vidí za lesom ohromné množstvo kubíkov dreva, ohromné trofeje poľovnej zveri a diviny. Druhá by najradšej zakázala v lesoch všetku činnosť, drevo by hnilo na pni, zver by sa množila nekontrolovane. Čím ďalej, tým viac nám chýba tá správna zlatá, stredná cesta. A to sú ľudia, ktorí si vedia uvedomiť, že les je naše obnoviteľné bohatstvo. Je hriechom rozumne nevyužívať suroviny, ktoré nám príroda ponúka.

Prial by som si, aby sa do tejto krajiny vrátil zdravý sedliacky rozum, aby štátne úrady riadili fundovaní ľudia, aby pseudoochrannárske združenia niesli zodpovednosť za svoje mnohokrát neuvážené činy.

Rovnako by som si priaľ, aby organizácie nešťátnych lesov mali možnosť poberať dotácie tak, ako poľnohospodári. Kukurica vyraje a zožnú ju za pol roka, v jeseni je už predaná. Les rastie sto rokov a pravidelne počas tejto doby sa v ňom vykonávajú výchovné zásahy, ktoré niečo stoja. Les začína prinášať peniaze najskôr po päťdesiatich rokoch a to pre ďalšiu generáciu ľudí, ale po celú dobu svojej existencie funguje ako nenahraditeľný ekologický systém nevyhnutný pre život človeka.

Čitateľom nášho časopisu prajem všetko dobré.

Zhováral sa Ján Fillo

